REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Nax. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik's Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIII.

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 7. **Brașov, Miercurĭ 12 (24) Ianuarie.** **1900.**

Văităturĭ maghiare...

Pe când ministrul nostru de esterne contele Goluchowski, cum s'a vĕdut din espunerea sa făcută în delegațiunĭ, se pórtă cu visul mare, că va fi dat monarchiei habsburgice sĕ pótĭ lua parte în viitor și ea la lupta de concurență a statelor marĭ europene pentru a-șĭ câștiga colonii transmarine, guvernanții maghiarĭ dela noi, carĭ i-au votat încredere, deși pentru partea acésta a vorbirii sale nu s'au putut de loc însufleți, — se gândesc și se îngrijesc acum de colonisațiunea interióră.

De câte-va dile este întrunită în Budapesta, precum scim, o anchetă în afacerea colonisărilor, care s'a pus la cale mai de mult, dér fără noroc și prin urmare și fără succes. Nesuccesul de până acuma se póte esplica lesne, décă vom avé în vedere, că nicĭ aicĭ Maghiarii nu proced decât numai din punctul lor de vedere strîmt al politicei esclusiviste de rassă. Acțiunea lor se presentă astfel ca una, ce pornesce dela stat și pe cheltuiala statului cu scopul de-a paralisa desvoltarea etnică și economică a naționalităților nemaghiare, în special a Românilor și a întări și înmulți rassa maghiară.

Ii conduce și aicĭ cântecul vechiu despre „recucerirea patriei.“ Se plâng amar, că Maghiarii se prăpădesc, că-șĭ pierd moșiile, pe care în Ardeal le cumpĕră mai tot Românii etc., fără a-se gândi, că tot ei se fudulesc așa de mult cu „superioritatea rassei maghiare,“ în „statul național maghiar“, ceea-ce puțin armoniéză cu acea plângere.

Fiă însĕ orĭ cum, ei nu 'ncetéză a se plânge, că-i amenință un gróznic pericul, mai ales din partea Românilor ardelenĭ și a României, și că prin urmare trebue sĕ facă ceva pentru poporul lor scăpătat din Ardeal. Apoi tot ei și ai lor îngrijesc, ca aceste tînguirĭ și suspine, de care a fost predominată și ultima ședință a amintitei anchete pentru colonisare, sĕ nu se comunice strĕinătății prin foile lor scrise nemțesce, ca „Pester Lloyd“ și altele, ci sĕ rĕmână desfășurate numai în colónele foilor maghiare, pe carĭ în afară nimenĭ nu le citesce, dér le citesc cu atât mai mult Maghiarii înși-șĭ. Scopul și este de a alarma opiniunea publică maghiară și a o câștiga pentru nouĕle planurĭ de cucerire.

Aceste planurĭ, desfășurate în ședința amintitei anchete, între alții de faimosul Sĕcuiŭ Bartha Miklos cu cunoscuta lui vervă șovinistă, au însuflețit așa de mult fóia lui Veszi-Weiss, care se dice a fi inspirată de ministrul președinte Szell, încât esclamă cu emfasă, că ținta este de-a recâștiga Mureșul și văile de-a lungul lui pentru rassa maghiară. „Sĕ fiă Mureșul dela Gurghiu până la Seghedin maghiar în tóte privințele.“ Și pentru a esplica lucrul se provócă la cele dise în anchetă de Bartha, că Ardealul e amenințat în privința națională prin vecinătatea României ș. a.

E fórte caracteristic, că pe când în delegațiunea austriacă d-l E. Schneider a avertisat ministeriul de esterne, că Românii în Ungaria se persecută și se asupresc — ceea-ce face, ca sĕ fiă periclitate relațiunile de bună amiciție cu România, pe atuncĭ în consfătuirile și anchetele maghiare, conchemate de guvern, se pretinde că tocmai vecinătatea României este, care constrînge pe Maghiarĭ și statul pretins național maghiar, de a purta rĕsboiu de aservire și de esterminare în contra Românilor din Ardeal, Bănat și Țéra Ungurésca.

D-lui E. Schneider și altora, carĭ țin, că monarchia are un interes vital de a trăi în amiciție cu Românii, i se va da ocasiune destulă încă de aci încolo de a cunósce și mai bine tendințele, ce se urmăresc în „anumite cercurĭ“, care va sĕ dică în cercurile maghiare, din Ungaria față cu Românii și cu celelalte naționalitățĭ.

Programa ministeriului Koerber.

Ětă din cuvênt în cuvênt enunciațiunea programatică a noului ministeriului austriac:

Noul guvern, chemat prin încrederea Majestății Sale, *vede problema sa cea mai importantă politică în aplanarea prin înțelegere a certei naționale*, ér misiunea lui *culturală și economică* o vede în *concentrarea tuturor puterilor* pentru binele statului.

Deja în sine *luptele naționale* sunt fórte regretabile, devin însĕ, prin lunga lor durată, și mai regretabile; ele au împins spiritele în brațele pasiunei politice unilaterale, au amorțit energia poporului, care pe multe terene trebuia sĕ sĕvêrșéscă o muncă positivă plină de róde; au păgubit viața socială și au făcut sĕ se neglige chiar interese, ce sunt comune tuturor popórelor. Cunóscerea acestor grave stricăciunĭ au adus la convingere tóte cercurile seriόse, că e neapĕrat de lipsă de-a *termina lupta națională, séu cel puțin de a o atenua în mod însemnat și de-a feri instituțiunile nóstre publice de nouĕ sguduirĭ.* Esperiențele anilor din urmă ne au arătat, *cà în cestiunĭ naționale numai aceea se póte susținé, ce iese din voința concordantă a părților.* Moderațiune în tóte privințele și o iubire de jertfă pretinsă de condițiunile de esistență ale statului, pot face cu putință o *învoială cinstită* asupra punctelor de litigiu naționale. Guvernul e de părere, că va contribui mult la lămurirea și descurcarea jurstărilor, décă cestiunile litigióse vor fi duse neamânat pe terenul propunerilor practice. Guvernul va învita deci deja în dilele cele mai apropiate partidele interesate, de-a alege *bărbațĭ de încredere pentru o conferență la Viena*, la ale căreia sfătuirĭ guvernul va lua parte activă, presentând un șir de *propunerĭ concrete* pentru aplanarea divergențelor esistente. Una din primele probleme ale parlamentului, ce se va convoca, va fi de a lua hotărîrĭ în cercul sĕu de activitate și, pe basa resultatului acestora, tratărĭ asupra cestiunilor despre carĭ e vorba.

Cu acțiunea politică a ministeriului va merge mână 'n mână o viuă inițiativă pe tóte celelalte terene. Cea mai mare îngrijire o reclamă cu deosebire *raporturile economice.* Deși presupunerile sunt date în mĕsură mare, desvoltarea activității nóstre producĕtóre este mult împiedecată și sufere greu sub urmările certelor naționale. Tocmai într'un moment, când situațiunea universală a industriei îndémnă la muncă tot mai mare și la unirea tuturor puterilor, aceste sunt la noi paralisate și legate prin lupta națională. Liberarea acestor puterĭ și punerea lor în serviciul bunăstării și al progresului social al totalității, este o gândire, ce trebue se încăldéscă inima fiă-cărui patriot. Trebue sĕ câștigăm statului timp, ca sĕ se reculégă—timp, care décă partidele îl vor folosi prin o înțeléptă moderațiune, póte sĕ pregătéscă trecerea la dile mai bune. O politică sinceră și cinstită de înțelegere, o administrațiune tare, nepărtinitóre și înviοșată de pulsul mai repede al timpului, și promovarea tuturor nisuințelor îndreptate spre ridicarea și lărgirea producțiunei: étă ținta noului guvern, și pentru acésta speră el cu încredere, că va fi sprijinit de tóte clasele poporațiunii.

Din România.

Remanierea ministerială.

Informația ce am primit'o din Bucurescĭ despre remanierea cabinetului român este pe deplin esactă. Intr'un numĕr special „Monitorul Oficial“ de Duminecă publică decretele regale privitóre la remaniere, din care estragem următórele:

Art. I. D-l ***George Gr. Cantacuzino***, președintele consiliului Nostru de miniștri și ministru de interne, va rĕmâné ministru fără portofoliu, păstrând președința consiliului.

Art. II. D-l general ***Gh. Manu***, ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul finanțelor, va trece la departamentul de interne.

D-l ***Take Ionescu***, ministrul Nostru secretar de stat la departamentul cultelor și instrucțiunei publice, va trece la departamentul finanțelor.

D-l Dr. ***C. I. Istrati***, ministrul Nostru secretar de Stat la departamentul lucrărilor publice, va trece la departamentul cultelor și instrucțiunei publice.

Art. III. D-l ***Ion C. Grădișteanu*** este numit ministru al Nostru secretar de Stat la departamentul lucrărilor publice.

Intr'un al doilea decret se acórdă d-lui *G. Gr. Cantacuzino* un concediu dela 10 Ianuarie până la 1 Martie a. c. spre a merge în străinătate, ér d-l general *Gh. Manu*, ministru de interne este însărcinat cu interimatul președinței consiliului de miniștri.

*

D-l *Ioan C. Grădișteanu*, noul ministru al lucrărilor publice, a depus jurămêntul Dumineca, la Palat, la órele 5. d. a.

Moștenitorul de tron. Din Viena i-se comunică lui „Bud. Hir.“, că înainte cu câte-va sĕptĕmânĭ s'a dat la palatul din Viena un prând familiar, la care au participat aprópe numai membrii casei domnitóre. La acest prând Majestatea Sa a salutat pe archiducele *Carol Francisc Iosif*, fiul mai în vêrstă al archiducelui *Otto*, ca pe *viitorul moștenitor al corónei sale.* Mare sensațiă au produs cuvintele domnitorului printre asistențĭ, dér și mare a fost surprinderea cercurilor curții, carĭ au aflat îndată despre acest episod.

Archiducele Carol Francisc Iosif s'a născut la 1887 în Persenberg, el așa-dér n'a împlinit încă 14 anĭ.

Scirea se dă cu reservă.

Un rĕspuns lui „B. Hirlap“.

(Urmare și fine.)

Și până atuncĭ pentru a combate tesa D-vóstre despre prefecțĭ (vezértársak) și despre subcomandanții lui Iancu, Vĕ citez pe baronul *Helfert*, care dice:

„Wo die Präfekten selbst oder durch ihre Unterbefehlshaber eingreifen konnten, wurde manchem Unheil vorgebeugt. Vor Allem aber erwarb sich Iancu in dieser Hinsicht entschieden Verdienste“...[1])

O altă tesă a D-vóstre este, că Moți) de sub subcomandanții lui Iancu fórte puțin ar fi luptat pentru dinastiă și libertate națională, ci numai ar fi ucis și aprins și jăfuit. In fața acesteia *mĕ provoc* la însu-șĭ organul D-Vóstre, unde Ürmössy scrie (Budapesti Hirlap Nr. 200, 1895:)

...„Indată-ce Iancu a ajuns stăpân al situației, cu mână de fier și-a ținut armata în frêu. Când Bem îșĭ secera învingerile, Iancu s'a retras în munțĭ cu oștirea sa, nepermițênd nicĭ o ucidere...[1])

mĕ provoc la rĕspunsul Majestății Sale:

„Ich empfange mit Freude die Versicherung der Freue und Anhänglichkeit der muthigen romänischen Nation, und erkenne mit Dankbarkeit die schweren Opfer, die sie für meinen Thron und die Gesamt-monarchie gebracht hat, gegen eine treulose Partei, die den Bürgerkrieg angefacht...[1]

și *mĕ provoc* la faptul, că Moții nu numai au scăpat Alba-Iulia și au rĕmas neînvinșĭ, când în urma trădării baronului Puchner, comandantul armatelor Maj. Sale, Bem ocupase întréga Transilvania, ei au nimicit trei marĭ armate: Vasvári, Hatvani și baronul Keményi, ocupând și nimicind aprópe $1/2$ din armata maghiară transilvană. „Munții ocupă aprópe jumĕtate din armata nóstră ardeléna și e una dintre cele mai ingrate operațiunĭ de rĕsboiŭ din lume, o adevĕrată muncă sysiphică, o luptă a fost acésta, care ar face cinste celui dintâiŭ comandant din lume“ („Honvéd“ nr. dela 11 Iulie 1848).

Adevĕrat e și nu vom tăgădui, că s'au întêmplat și atrocitățĭ din partea Românilor, însĕ D.-Vóstre nu vețĭ uita, că acelea au fost represalii și vendettă. Baronul Stein șeful de stat major maghiar dice: Sciu eu bine, că nu Românii, carĭ un întreg mileniu au purtat cu răbdare jugul, au isbucnit; trădătorĭ ai patriei lor și trădătorĭ ai libertății Ungariei prin crimele lor au ațîțat pe Românĭ la rĕsbunare...[1])

Rĕsbunarea Românilor însĕ, orĭ cât falsificarea de istoriă ar progresa, nu se póte aduce în comparațiă cu atrocitățile comise de armatele maghiare și de angajatul lui Kossuth, camerad al lor de arme Rozsa Sandor. Va fi bine sĕ cetițĭ paginele elocuente ale contelui Leiningen, ce tocmai acum le publicațĭ și sĕ vĕ reamintițĭ crudimile Sĕcuilor dela Reghinul săsesc și faptul, că terorismul maghiar a vĕrsat șirόe sângele miilor de Românĭ *înainte* de a se fi rĕsculat un singur om în Transilvania; va fi apoi bine sĕ vĕ mai reamintițĭ faptul, că Românii au *fost silițĭ* a-șĭ concentra luptele mai ales în munțĭ, precum și faptul, că în general succesele, ce armata revoluționară maghiară a putut sĕ arate în Transilvania, sunt a se atribui comandantului austriac baronul Puchner, indigenat Ungur prin lege, care a refusat sĕ dea armele, ce le avea în magaziile din Sibiiu pentru Românĭ, sub cuvênt că nu are, pe când Bem după luarea Sibiiului a aflat arme și munițiunĭ pentru armata întrégă. O trădare acésta constatată și prin

[1]) A se vedé și *Apelațiunea* de Dr. A. *Frâncu* în suplimentul „Gazetei Transilvaniei“ Nr. 286 din 1899. — Red.

faptul, că Bem i-a trimis lui Puchner tóte declarațiile lui și că însu-șĭ oficerii lui l'au silit sĕ dea comanda generalului Kallian. Incă un cuvênt despre Moțĭ:

Trebue sĕ constat, că dintre toțĭ Românii revoltațĭ la vendetta provocată, Moții au avut mai puțină parte, cu tóte că ura întregii politicĭ maghiare de trei decenii s'a deslănțuit cu cea mai nebună furiă tocmai asupra acestei poporațiunĭ, ca sĕ-o ruineze și deștĕreze.

Plină-i adĭ Dobrogea de ei, mai mulțĭ sunt ei adĭ, decât orĭ când. Pe socotéla lor o singură vendettă se póte pune; vĕ provoc însĕ d-lor sĕ cetițĭ scrierea contelui Richart Genich, fost adjutant al lui Kossuth Lajos, din care vețĭ vedé, că vendetta acésta a fost provocată prin faptul, că armata maghiară a atacat pe Moțĭ, în alianță cu poporațiunea din Abrud, sub durata armistițiului garantat cu onórea dictatorului Kossuth Lajos, pe basa unui ordin secret al acestuia.

Cetind pe acest autor și ordinul lui Kosuth Lajos „Pe deputatul Dragoș l'am îndrumat, ca *sub pretestul armistițiului orĭ a tratărilor dorite, sĕ nu opréscă nicĭ-decum campania de rĕsboiu*... ceea ce îțĭ comunic... ca sĕ țĭ continuĭ activitatea în *acelașĭ înțeles* cu tótă energia“. Vețĭ înțelege cum Kossuth Lajos a scos din lanțurĭ pe acel Hatvany, responsabil pentru diua de doliu din Abrud, lanțurĭ ce 'i le aplicase ministrul de rĕsboiŭ, generalul Klapka.

Vedețĭ, dér d-lor, că premisele D-vóstre istorice sunt tóte șubrede și neadmise și că nu se póte afirma despre acel Iancu, care a învins trei armate marĭ și a rĕmas tot-déuna neînvins, că resultatul luptei lui ar fi fost numai jaf, tăciunăriă și ucidere.

D-vóstre invocațĭ drept analogiă revoluțiunea lui Dozsa. Mĕ mir însĕ de tenorul, în care o facețĭ, fiind-că décă revoluția lui Dozsa pornită sub însemnul crucii reușia, atuncĭ sclăvia în Ungaria, spre eterna gloria ei, era ștérsă cu trei secole mai înainte, decât a șters'o revoluțiunea francesă. D-vóstră organ creștin și democrat nu puteți uita, că n'au fost dușmanĭ mai crunțĭ ai libertății și crucii, ca aceia, pe carĭ i-a rĕsboit Dozsa.

Abstrăgênd dela acésta, analogia absolut nu prinde, fiind-că Dozsa a luptat contra regelui sĕu tiran, Iancu din însărcinarea monarchului sĕu, făgăduitor de libertate.

III.

Combătută fiind basa d-Vóstrĕ generală istorică încheiŭ cu combaterea asertiunilor false, referitóre la Iancu și la admisibilitatea unui monument pentru el.

Rectific întâiŭ istoricesce, că întunecarea marelui spirit a lui Iancu ar fi fost ororea, ce i-ar fi inspirat atrocitățile poporului sĕu, și că sórtea lui tragică ar fi constat în faptul, că el a pornit ca erou de libertate și s'a tredit în fruntea unor „bandițĭ.“

Domnilor, acésta nu e adevĕrat. Vĕ citez pe istoricul d-Vóstrĕ Kővári:

„Sunt totușĭ doi etc..... până la a nebunit“. (Vedĭ *Dr. Frâncu, pag. 25*).

Mai trebue sĕ rectific, Domnilor, o asertiune, adecă, că Iancu ar fi fost *numai* însărcinatul dinastiei austriace, fiind-că Iancu a fost tot atât de mult însărcinatul dinastiei austriace, cât și a celei unguresci, a fost tot atât de mult plenipotențiatul împĕratului Austriei, cât și al *regelui Ungariei* și al marelui principe al Transilvaniei, tóte aceste calitățĭ unite inseparabil și indisolubil în aceeașĭ persónă de-odată prin pragmatica sancțiune, basa constituțiunei Ungariei, în persóna Maj. Sale, și atuncĭ și astădĭ domnitorul nostru Francisc Iosif I.

Tragedia Iancului, d-lor, decĭ, vedețĭ, că a fost de-a vedé perdute libertățile, carĭ i-s'au promis și carĭ le-a bine-meritat prin sângele poporului sĕu.

Nu póte rĕmâné nerectificat nicĭ falsul dat biografic, adecă: că Iancu în alterația sa, fugind de casele române, ar fi fost susținut de familii maghiare, că părăsit de lume, flămênd și bolnav șĭ-ar fi dat sufletul sĕu obosit.

Neadevĕrat e acest dat, fiind-că nicĭ o persónă din acele mii de Maghiarĭ, cărora Iancu li-a scăpat viața, n'a avut ocasie sĕ-l milue, ci tot poporul român din Zarand și munții apusenĭ în frunte cu inteligența sa română l'a încunjurat și îngrijit cu divinisare fără părechiă până la mórte.

Trăesc sute de martorĭ, carĭ Vĕ pot constata, că Iancu cu sĕptĕmânile, lunile și anul petrecea în casele inteligenților românĭ din Baia de Criș, Abrud și Câmpenĭ; în familiile lui Simion Balint, Dr. Iosif Hodoș, a v.-comitelui Amos Frâncu, a advocaților Ioan Frâncu, Gheorghe Secula și Teodor Pop și a Hențescilor a fost Iancu alimentat și îmbrăcat.

In hotelul comunal din Baia de Criș la hotelierul de-atuncĭ Iancoviciu, avea o cameră și completa întreținere, permanent angajată de întréga inteligență a Zarandului, contribuind fiă-care lunar pentru acest scop. Cassierul și însărcinatul inteligenții era actualul președinte al sedriei orfanale din comitatul Hunedórei, d-l Ioan Simionașiu.

Ultimele dile ale vieții sale le petrecea Iancu cântând din fluer „Doina Iancului“ și invĕțând pe copiiĭ acestor familii cântarea: „Drum bun, drum bun toba bàte — bate la rĕsboiŭ.“

Avea însĕ din fatalitate, acela, care pe sine în clipele sale lucide se numea „umbra lui Iancu,“ mania erantă, încât nu era putere omenéscă, ca sĕ-l pótă opri mai mult timp într'un loc. Astfel s'a putut întêmpla apoi, că aședat în spitalul comitatului Zarand sub supraveghierea unui păzitor anume, el nóptea, adormind paza, a eșit spărgênd ferésta și în capul orașului Baia de Criș, la casa brutarului Ioan Libĕru, șĭ-a dat nobilul suflet, nesciut de nimenea, ér nu părăsit cum afirmațĭ D-Vóstrĕ.

Fatalitatea a vrut sĕ-i fiă singura martoră a morții lui. Ér dovada cea mai vie, cum poporul a sciut apreția mórtea lui Avram Iancu, sĕ Vĕ fiă acei 36 de preoțĭ și dece mii de ómenĭ, venițĭ din munțĭ și văi, carĭ au plâns la mormêntul lui panegiricul, ce l'a rostit în numele tuturor advocatul Gheorghe Secula.

Cât pentru Maghiarĭ, sunt dator adevĕrului istoric a constata, că — contrar urmașilor lor de astădĭ, — pe când ei primiseră în Brad cu scandal enorm pe Györgyei Arthur, s'au purtat — afară de un singur *tras împins*, care îșĭ botezase cânele „Iancu“ (Baternay) și care a fost adus la reson în decurs de 48 óre — s'au purtat tot timpul cu delicateță față cu acel Iancu, care la mii dintre ei le scăpase viața.

O purtare acésta, care a contribuit sĕ se cimenteze legăturile de frăția între Românĭ și Maghiarĭ sub absolutismul egal apăsător.

O purtare acésta, care s'a urmat și sub sistemul inspirat de Deak; s'a părăsit însĕ de când cu sistemul de opresiune a lui Tisza până adĭ, când a degenerat acolo, că răpesce de pe altare cununa de doliu pusă pe mormêntul lui Avram Iancu de tinerimea română, și face tot în societate cu D-Vóstrĕ, pressa maghiară, ca sĕ despartă cele două naționalitățĭ, Românĭ și Maghiarĭ, de olaltă, făcêndu-i *în istoria lor* numai pe cei din urmă eroi, pe cei dintâiŭ numai bandițĭ.

Astfel pot sĕ facă istoria țĕrii nóstre numai gendarmii și spionii plătițĭ — adevĕrata espresiune a vieții publice din acésta țéră —; nu pot sĕ-o fac însĕ cei ce doresc o pacînică și constituțională convietuire a popórelor din Ungaria poliglotă.

Basa acesteia e respectarea legală a conscienței istorice naționale a tuturor popórelor.

Consciința națională și istorică a poporului român cere, ca monumentul lui Iancu sĕ se ridice liber pe pămêntul patriei, pentru a căreia libertate a sângerat el și poporul sĕu.

D-vóstrĕ admitețĭ numai un monument la mormênt și Vĕ punețĭ în conflict cu ordinul lui Perczel, care în orĭ-ce loc în țéră (bár hol az ország területén), decĭ și la mormênt, interdice și pedepsesce, cu provocarea la forța armată, ridicarea unui monument.

Este dreptul națiunii române sĕ hotărască unde sĕ fiă monumentul lui Avram Iancu. D-vóstrĕ combatețĭ acest drept sub pretecstul fals, că Iancu *ar fi luat armele contra națiunii ungare, contra constituțiunii, legei și patriei ungare.* Nimic mai puțin adevĕrat.

Iancu a luat armele în Transilvania, o țéră pe atuncĭ independentă de Ungaria, căcĭ proiectul de lege despre uniune nu primise sancțiunea constituțională a Marelui Principe și pe când aceea se provocase fără națiunea română și contra ei.

Iancu după însășĭ teoria D-vóstrĕ de stat, n'a putut sĕ lupte contra *națiunii ungare*, fiind-că după legea D-vóstrĕ *totalitatea cetățenilor formézǎ națiunea politică ungară*, ér majoritatea aceleia, pe care D-vostrĕ o numițĭ națiunea ungară, lupta cu Iancu împreună pentru aceleașĭ idealurĭ: *tron și libertate națională.*

E posibil óre, ca minoritatea unei națiunĭ politice sĕ o identificațĭ cu totalitatea ei?

Vedețĭ dér, d-lor, că după însă-șĭ teoria D-vóstrĕ, Iancu n'a luptat contra națiunii ungare.

El n'a luptat nicĭ contra constituțiunii, fiind-că contra constituțiunii s'au revoltat aceia, carĭ au pus în permanență un convent revoluționar pentru detronarea dinastiei legitime, nimicirea constituțiunii înscrise în pragmatica sancțiune și pentru estirparea majorității cetățenilor, a naționalităților nemaghiare.

N'a luptat el nicĭ contra *patriei ungare*, fiind-că o minoritate facțiósă nicĭ când nu póte absorbi ideia patriei, egală mamă a tuturora.

Nu puteți decĭ nicĭ D-vóstrĕ sĕ-i contestațĭ lui Iancu dreptul la monument orĭ și unde în Transilvania.

Acest drept îl mai garantézǎ și massele române compacte, ce împresóră chiar și micile insule maghiare, și convins sunt, că nicĭ un Szeles Adorján nu ar cuteza sĕ se apropie de monumentul națiunii române ridicat în Transilvania pentru Avram Iancu, fiind-că ar trebui sĕ se gândéscă la desastrul, ce ar puté provoca.

Incă un cuvênt.

In genunchĭ l'am primi, décă ar reveni Iancu, redivivus, în mijlocul nostru, noi, carĭ luptăm pentru ideile lui: *egalitate, frățietate, libertate, naționalitate.*

Cât e de viuă acésta dorință reese din întrebarea, ce i-a pus'o delegațiunii tinerimii române un țĕran: „Óre sĕ mai avem vre odată unul ca el (Iancu), domnișorilor?“

Cei ce ar trebui sé se cutremure la venirea sfintei vedenii a lui Iancu, ar trebui sĕ fiă *urmașii* acelor Maghiarĭ, cărora Iancu li-a scăpat viața.

Aceștia ar trebui sĕ se cutremure, pentru-că au cutezat sĕ-i turbure liniștea mormêntului și sĕ insulte ce are un popor mai scump pe acest pămênt: *„onórea sa națională“.*

D-lor, lămurițĭ despre acestea opinia publică maghiară și ridicațĭ o oră mai iute templul păcii!

Seliște, la 17 Ianuarie 1900.

Cu stimă

Dr. Nicolae Comșa.

Sporirea armatei. *„N. W. Tagblatt“* anunță, că scirile rĕspândite despre sporirea contingentului armatei comune încep sĕ fiă érășĭ actuale. Ministrul comun de rĕsboiŭ va înainta în privința acésta un proiect de lege delegațiunilor, ce se vor întruni în Maiŭ n. 1900.

Rĕsboiul din Africa sudică.

In jurul Ladysmith-ului.

Telegraful aduce scirĭ despre lupte marĭ, ce se dau în jur de Ladysmith între Englesĭ și Burĭ. Cei doi inimicĭ se luptă cu de-opotrivă vitejiă.

Agenței *„Reuter“* i-se anunță din *Spearmans-Kamp*, că generalii englesĭ *Clery* și *Hart* după o luptă continuă în diua de 21 Ianuarie *au înaintat 1000 de yarde* și șĭ-au bătut tabĕra. La rĕsăritul sórelui Burii au deschis un foc vehement din tunurĭ, la care Englesii au rĕspuns și lupta s'a reînceput cu tótă energia. Tunurile englese împrăsciau cu profusiune șrapnelele asupra șanțurilor inimicului, după care infanteria englesă ocupă în luptă cu baioneta prima colină. Burii s'au retras. Către séră au cucerit trei coline dela Burĭ.

O telegramă, ce i-se trimite lui *„Standard“* despre lupta de Sâmbătă spune, că *Warren* a plecat din *Acton Homes*, cartierul sĕu principal, direct în contra aripei drepte a Burilor, bombardându-o grozav. După amiadĭ lupta cu tunurile a fost înlocuită prin lupta de puscĭ, sub durata căreia Burii au apĕrat cu vitejie și curagiŭ tótă palma de loc, însĕ în fine totușĭ au fost silițĭ a-se retrage și a lăsa inimicului cósta dealului. Burii s'au retras în cea mai mare ordine.

„Central News“ este informat de corespondentul seu de pe teatrul rĕsboiului, că Englesii au avut ce i drept succese, dér ei n'au putut pune încă mâna pe Spionskopp, care este cea mai însemnată posițiă a lor de luptă.

In *Ladysmith* domnesce o mare fierbere și irițațiune. Garnisóna englesă speră, că liberarea lui este apropiată. Burii, vĕdênd primejdia îșĭ concentrézǎ forțele la vest, unde trimit soldațĭ și artileria eminentă. Generalissimul *Joubert* trimite contra lui Buller armată călărétă.

Corespondentul lui *„Daily News“* scrie, că ploi marĭ se descarcă asupra Natalului întreg și rîurile se umflă repede. Tot ce era înainte cu câte va dile isvor séu vălcea, acum e rîu uriaș, care duce masse colosale de apă spre mare. Căile nu pot fi umblate și se întêmplă adese-orĭ, că 30 de boi nu pot trage un car.

Inaintea bătăliei decisive.

Sub acest titlu vorbind despre situația creată pe câmpul de rĕsboiŭ african în urma trecerei armatei englese peste rîul Tugela cu scop de a debloca Ladysmith-ul, raportorul militar al lui „Neue Freie Presse“ scrie între altele:

„Nu esistă retragere!“ Cu aceste cuvinte a întrodus generalul Buller ordinul de di, ce l'a adresat trupelor sale, spre a-le îmbărbăta pentru lupta, care va avé sĕ decidă asupra sórtei garnisónei din Ladysmith și a deștepta curagiul lor. Intr'adevĕr, „nu esistă retragere“. Generalul Buller are dreptate; din situațiunea, în care s'a băgat de bună voiă și fără a fi neapĕrat necesitat, nu este altă eșire, decât a învinge séu a muri.

Décă generalul superior engles ar fi esecutat în Natal încunjurarea inimicului din partea ostică peste Wecuen, el ar fi putut debloca și atuncĭ Ladysmith-ul, și operațiunile sale s'ar fi petrecut mai cu sémă pe teren deschis, unde ar fi putut sĕ-șĭ foloséscă numĕrósa cavaleriă și artileriă și sĕ aducă la valóre superióră tactica de luptă a infanteriei englese.

Dér generalul Buller a ales drumul cel mai periculos și a încurcat trupele sale într'un teren estra-ordinar de greu și accidentat în care, cum dovediră tóte luptele de până acum în acest rĕsboiŭ, Burul indigen póte desvolta tótă superioritatea sa, ca bun cunoscĕtor al terenului, ca călăreț dibaciŭ și ca țintaș eminent.

Generalul Buller a dus brigădile sale în sensul adevĕrat al cuvêntului într'o „cursă de șorecĭ, din care numai așa póte sĕ mai ese, décă în lupta, ce stă înainte, va dobêndi o victoriă decisivă. De va învinge și va libera Ladysmith-ul de asediu, va puté fi socotit între cei mai cutezătorĭ și glorioșĭ beliducĭ ai veacului. La din contră ducênd două armate ale patriei sale în desastru, numele lui, ca a unui general temerar, care a credut, că póte sĕ tréćă peste tóte regulele artei de rĕsboiŭ, va fi pronunțat pretutindenĭ unde sunt Englesĭ numai cu indignare și dispreț.

SCIRILE DILEI.

— 9 (21) Ianuarie.

Sigilul lui Iancu. La biroul Asociațiunei din Sibiiu a sosit dilele acestea o prețiósă relichiă. Este un sigil al scumpului nostru erou Avram Iancu. Sigilul a fost găsit în grădina țĕranului *Jurca Rusan al Tocului* din comuna Blășenĭ, lângă Brad. In acéstă grădină se oprise odată Iancu pentru a scrie o epistolă. A scris'o la o masă în grădină și acolo s'a perdut sigilul, probabil în érbă, căcĭ orĭ cât l'a căutat, nu l'a aflat. Cu câțĭ-va anĭ înainte însĕ, arând în grădină, a fost aflat sigilul, ér acum proprietarul l'a dăruit Asociațiunei pentru a fi pus în viitorul museu. Pe sigil, care se vede a fi de fier, e scris numele întreg al eroului *„Avram Ianku“*.

Concertul Reuniunei. Ca completare a scirei, ce am adus'o în numĕrul de erĭ, primim din partea biuroului Reuniunei nóstre de cântărĭ următorul comunicat: Reuniunea română de gimnastică și de cântărĭ va da *Vinerĭ, 21 Ianuarie* (2 Februarie n.) un *concert*. Pentru toțĭ membrii Reuniunei se vor elibera biletele de întrare *Duminecă 16 (28) Ianuarie* dela *órele 10—12½* în edificiul gimnasiului român (cancelaria profesorală). Membrii fundatorĭ și onorarĭ, precum și cei protegătorĭ cu taxă de 5 fl. au drept la *două* bilete, ér cei cu taxă de 3 fl. au drept la *un* bilet. La primirea biletelor are sĕ se presenteze cuponul chitanței de pe anul 1899. Cei ce doresc sé aibă locurĭ reservate binevoéscă a se adresa la d-l secretar al Reuniunei George Vătășan (profesor la șcóla com.) până Sâmbătă (15/27 l. c.) séra, plătind de

bilet *o taxă de 20 cr.* Programul concertului se va publica în ḑilele proxime.

Un accident pe calea ferată română. Pe căile ferate române era să se întêmple alaltăerĭ o mare nenorocire. Trenul espres de Berlin, plecat din Buzĕu regulat, după trecerea prin gara Mizil în apropiere de gara Inoteştĭ, s'a oprit în mod brusc, ér dela maşină se auḑi semnalul de alarmă. Călĕtorii spăimântaţĭ au sărit din vagóne imediat şi constatară, că mecanicul căḑuse de pe maşină şi că trenul parcursese o bună distanţă fără conducĕtor. Fochistul maşinei observase târḑiu lipsa mecanicului şi oprise trenul. Mecanicul a fost găsit pe linia în partea stângă (partea opusă posiţiunei ce ocupă pe maşină). Trenul s'a înapoiat încet în gara Mizil, după ce pasagerii ridicaseră pe mecanic. Trenul a fost adus în Ploeştĭ de o maşină de ajutor, unde aştepta medicul căei ferate, d-l doctor Scurea. Călĕtorii au scăpat de o mare nenorocire, căcĭ décă trenul trecea prin staţia Albeştĭ, cu inţéla vertiginósă cu care mergea, — s'ar fi ciocnit pe linie cu un tren ce venea din Ploeştĭ.

Reducerea intereselor. Cu ḑiua de 23 Ianuarie interesele la banca austro-ungară s'au redus cu $^1/_2$ percent, va sĕ ḑică la 5 în loc de $5^1/_2\%$, ér la lombard dela $6^1/_2$ s'au redus la 6%.

Pentru masa studenţilor dela şcólele medii şi superióre din Braşov au întrat următórele contribuirĭ:

a) *Pe lista Nr. 142*: D-l colectant *Dionisie Nistor* paroch gr. or. Arpatac *4 coróne* (an de an.)

b) *D-l Dr. George Popovicĭ*, deputat în camera imperială din Viena, *20 coróne.*

c) *D-l George Lupşia* preot gr. or. în Blajova în loc de felicitărĭ de anul nou: *2 coróne.*

Pe lista Nr. 70 (colectant d-l paroch gr. or. din Rêşnov Ioan Teculescu) **cu totul 14 coróne** şi anume: I. Teculescu paroch 2 cor. (anual), George Ilie comerciant 3 cor. (anual), Bartol. Tipeiu învĕţ. 4 cor., Virgil Bude învĕţ. 4 cor., George Steniboiu comerciant 1 cor.

Direcţiunea şcólelor îşĭ esprimă cele mai vii mulţămite pentru aceste nobile şi pióse darurĭ.

Petroleul român la Esposiţia din Paris. Petroleul român va avé un pavilion special Vincennes. Cheltuelile pentru instalarea acestui pavilion, carĭ se ridic la suma de 100,000 lei, vor fi suportate de Stat, care va da 20.000 lei, ér restul de 80,000 de către esploatatorii de petrol esposanţĭ.

Inundaţiile la ţĕrmul Dunării de jos. Scirĭ îngrijitóre sosesc din districtele de pe marginea Dunărei, care sunt ameninţate cu o inundaţiă grósnică. La Islaz valurile devin din ce în ce mai marĭ şi mai furióse. Digurile, carĭ s'au construit în mod provisoriu, au fost distruse de apă. Din tóte părţile de asemenea vin scirĭ, că Dunărea ameninţă cu revĕrsare. Ministrul de rĕsboiŭ a trimes erĭ comandantului trupelor din Olteniţa dinamită pentru ca sĕ sfărîme ghiaţa, care inconjóră portul. Se credea, că şi Olteniţa va fi inundată, însĕ posiţiunea sa şi gheţurile au depărtat periculul.

Ancheta pentru colonisărĭ.

(Şedinţa a treia.)

In şedinţa a treia de Sâmbătă 20 Ian., cel dintâiu a luat cuvêntul contele *Karoly* S. El accentuă necesitatea înfiinţărei unei băncĭ, care sĕ fiă îndestrată cu privilegii şi care ar puté da un avênt fórte însemnat creării clasei proprietarilor maghiarĭ mijlocii. Contele Karolyi pune mare greutate pe politica de colonisare, mai ales din punct de vedere de *naţionalitate.*

Madello Gy. ḑice, că cestiunea colonisărilor trebue considerată în primul rênd ca o cestiune de ordin economic şi politic social. Ţinţa ei principală este susţinerea clasei ţĕrănescĭ, séu a micei proprietăţĭ, ér crearea clasei mijlocii prin colonisare o crede imposibilă.

Bedő A. e de părere, că Sĕcuii pot fi folosiţĭ în acţiunea de colonisare numai întrucât elementul lor emigrat în „Valahia“ sĕ fiă adus acasă în patriă şi sĕ fiă rĕspândit prin Ardeal, e însĕ contra procederii de a fi duşĭ Sĕcui prin Alföld, căcĭ o astfel de procedură i-ar slăbi. Şi aşa Secuii sunt puţinĭ.

Makfalvay G. strigă cu gura plină, că în interesul *maghiarimei* trebue sĕ se pornéscă o mare „acţiune *faţă cu naţionalităţile strĕine.*“ Colonisările trebue sĕ se facă în primul rênd în ţinuturĭ unde ele pot sĕ sĕvîrşéscă şi scopurĭ naţionale. In singuraticele colonii sé fiă aşeḑată şi inteliginţă maghiară trebuinciósă, trebue adecă sĕ se creeze o clasă mijlociă. Parcelarea n'o află acomodată decât acolo, unde d. e. o fabrică cumpără o proprietate mai mare şi acésta o împarte între ţĕranii muncitorĭ.

Papp G. crede, că despre crearea de noue colonii nu póte fi vorba decât în Ardeal şi în părţile nordice ale Ungariei. E aderentul colonisării prin stat, căcĭ colonisările private se fac numai din speculă.

Lippich G. se ocupă cu crearea clasei mijlocii, căcĭ acéstă clasă se nimicesce vĕdênd cu ochii. Numai o lege specială ar puté sĕ ajute aicĭ.

Zellinszky R. e contra continuării acţiunei de colonisare în mĕsură mai mare. Peste tot raporturile de proprietate din Ungaria le află bune. Grija principală trebue sĕ se pună pe susţinerea proprietăţii ţĕrănescĭ, cestiune mult mai de interes, decât desvoltarea causei colonisărilor. Numai acolo se póte colonisa, unde pămêntul e în virginitate şi póte fi câştigat pe uşor.

Ministrul *Daranyi* închide desbaterea şi anunţă a patra şedinţă pe Dumineca d. a.

Lupta pentru aur.

Revista englesă „*Contemporary Review*“ publică un articul important din péna distinsului publicist engles *Hobson*, în care se ocupă cu causele ascunse, carĭ au provocat rĕsboiul dintre Anglia şi Transvaal. După *Hobson* în istoria ultimelor decenii devine tot mai mult stăpânitóre o tendinţă, care mai înainte a jucat un rol neînsemnat.

Tendinţa acésta este *interesul* marilor capitalişti şi a capitalului mobil.

Odinióră *naţionalitatea* cuprindea în sine atât interesele economice, cât şi politice ale cetăţénului. De când însĕ singuraticĭ cetăţenĭ plaséză în strĕinătate capitalurĭ marĭ, aceştia se intereséză mai mult de viitorul capitalului lor, decât de al ţĕrii mame. Unde au banĭ, au şi inimă.

Minele de aur şi de diamant, descoperite în cei trei ḑecĭ de anĭ din urmă, au atras cu forţă elementară pe capitaliştĭ, i-au îndemnat sĕ plaseze capitalurĭ marĭ şi în fine s'a născut tendinţa, ca teritoriile respective sĕ fiă trase sub stindardul engles. Minele de diamant din Kimberly produc la an cel puţin 50 de milióne, ér minele de aur din Withwaters cam 250 milióne. In ţinuturile acestea libera concurenţă a fost curênd sugrumată şi scóterea diamantului a devenit un monopol al societăţii-Debeers, în care se află părtaşĭ, afară de Rhodes, Beit şi faimosul Barnato, şi Rothschilḑii. Ei fiind stăpânii pieţii, statoresc după bunul lor plac preţul muncei şi al diamantului.

Mult mai importantă este o altă grupă de acţionarĭ, în care figuréză Werner, Beit, Eckstein, Rhodes, Neumann, Rotschild, Götz, Barnato şi Robinson. E o societate internaţională acésta, şi e compusă din membri, pe carĭ numai aurul 'ĭ légă între sine. Acésta grupă de capitaliştĭ, apucênd la putere, au stîrpit aprópe de tot firmele mai micĭ. Stăpânĭ peste minele de aur din Transvaal, ei fac câştigurĭ colosale şi speculéză în tot chipul.

Marii capitaliştĭ şi financiarĭ internaţionalĭ *au voit rĕsboiul*, ca se ne scape de Burĭ, şi probabil pentru-ca se organiseze în Johannesburg şi în alte părţĭ, cum au organisat şi în Kimberley, o domniă absolută a banului. Marele capital, care de oparte pretinde în numele umanităţii drepturĭ egale pentru uitlanderĭ, de altă parte nu e aplecat a purta sarcinele comune. In Kimberley de pildă „regii diamantului“ nu sunt apăsaţĭ cu dare nicĭ în folosul statului, nicĭ al oraşului.

Hobson ḑice mai departe, că legea referitóre la cumpărarea diamantului vatĕmă grozav libertatea individuală, când stabilesce, că décă în proprietatea cuiva se găsesce diamant, acesta imediat póte sĕ se confisce. Afară de acésta munca voluntară degeneréză în adevĕrată servitute.

Vorbind despre raporturile administrative şi politice din Transvaal, Hobson afirmă, că libertatea, viaţa şi averea uitlanderilor era pe deplin asigurată şi înainte de rĕsboiŭ, şi după propria lor mărturisire ei au trăit mai liberĭ şi mai comod, decât orĭ unde în lume. Burii însĕ le duceau frica acestor ómenĭ, carĭ pentru nimic nu se însufleţesc decât pentru banĭ, şi frica Burilor crescù mai ales atuncĭ, când vĕḑură, că şi drepturile politice se cer pentru uitlanderĭ numai ca capitaliştii englesĭ sĕ tragă folóse din ele. Burii însĕ au fost atât de cuminţĭ sĕ vadă, că décă „noii cetăţenĭ“ vor fi însufleţiţĭ de astfel de ideale, — va duce la ruinul politic.

De aceea ei s'au silit a pune cel puţin zăgaz curentului, căcĭ a-l opri de tot nu se putea. La rĕsboiul din Africa sudică se potrivesce vorba lui Sir Thomas More: „In tóte părţile se póte observa, că ómenii avuţĭ se înţeleg împreună, şi sub pretextul binelui public tind a promova folosul lor propriu“.

Producţiunĭ şi petrecerĭ.

Reuniunea femeilor rom. gr. or. din *Făgăraş şi jur* invită la petrecerea de dans împreunată cu „Bazar“, ce o arangiază: Joi în 1 Februarie n. 1900 în sala hotelului „Lauritsch“ din Făgăraş.

Pentru reuniune Maria Dan, preşedintă; Ioan Berescu, secretar. Comitetul arangiator: Dr. Nic. Şerban, preşedinte de onóre, Dr. Aug- Dosa, preşedinte, Sebas. Brânduşă vice-preşedinte, I. Dejenariu sen. cassariu. Oct. Albani, Nic. Aron, Em. Dan, Ad. Furcă, Em. Mocean, Har. Pralea, Tr. Pacală, V. Pop, I. Peia, Nic. Roşca.

Inceputul la 8 óre séra. Bilete se pot cĕpăta în prăvălia „Adrian Furcă“ şi la librăria „Minerva“, ér séra la cassă. Damele sunt rugate a se presenta întru cât e posibil costumate. Intrarea: de persónă 2 cor., de familia 5 cor., Găleriă 2 cor.

*

„Reuniunea *sodalilor românĭ din Sibiiu*“ invită la Concertul împreunat cu teatru şi joc, ce se va arangia Sâmbătă în 27 Ian. n. 1900 în sala cea mare dela „Gessellschaftshaus“. Cântările se esecută sub conducerea d-lui Candid Popa, înv. la şcóla de aplicaţiă a seminarului „Andreian“. O parte a eventualului venit curat e destinat fondului vĕduvelor şi orfanilor meseriaşilor românĭ din Sibiiu, lipsiţĭ de mijlóce. — Din şedinţa comitetului „Reuniunei sodalilor românĭ din Sibiiu“, ţinută la 11 Ianuarie n. 1900: Victor Tordăşianu, president G. Poponea, notariu. Intrarea: de familie (à 3 persóne) 1 fl 80 cr., pentru d-nĭ 1 fl. (membrii reuniunei 80 cr), pentru dame 60 cr. Suprasolvirĭ benevole se vor cuita pe cale diaristică.

Program: I. Concert. 1) „Sunt Român“ cor mixt de W. Humpel. 2) „Trecui valea“, cor mixt de I. Mureşianu. 3) *a)* „Copiliţă din Bănat“ *b)* „Toca“ cor. bărb. 4) „Serenadă“, cor bărb. de Flondor, cu solo bariton, esecutat de D-l G. Poponea. 5) „La o tineră fată“, cor mixt, 6) *a)* „Fóie verde pup de crin“. *b)* „Angheluşa“, cor mixt de T. Popovicĭ. — II Teatru: 1) Plăeşii dela baia, comedie în 1 act de N. A. Bogdan, jucată de d-nii Dem. Axente, I. Bologa, Nic. Bratu şi d-ra Evelina Luca. 2) Tovarĕşĭ nedespărţiţĭ, séu Sfântul Dumitru, comedie în versurĭ în 1 act de Carol Scrob, jucată de d-nii Dem. Axente. Nic. Stoica I. Panfilie. I. Eremie. V. Crindeau; d-rele: Maria Costea, Elena Baciu, Eug. Călborian — 3) O jalobă în atmosferă, comedie astroamorósă de N. A. Bogdan, jucată de d-l D. Axente şi d-ra Evelina Luca.

NECROLOG. **Demetriu Făgărăşian** preot gr. cat. în Dealu-mare, a rĕposat la 15 Ianuarie n. în al 35-lea an al etăţii, al 5-lea al căsĕtoriei şi al treilea al preoţiei. Rĕmăşiţele pămêntescĭ s'au depus la 18 Ianuarie n. in cimiteriul gr. cat. român din Tăure. Pe rĕposatul îl jălesce întristata sa soţiă Susana n. Sliam, Mihail Făgărăşan protopop ca tată; Pompeiŭ preot, Dr. Iacob medic de regiment, Victoria măr. Pop şi Lucreţia măr. Manciu ca fraţĭ şi surorĭ, împreună cu alte numĕróse rudenii.

— **Paul Faşie**, student de cl. IV gimn., după scurte, dér grele suferinţe, a rĕposat în 15 Ianuarie n. în etate de 15 anĭ. 'L jălesce întristatul sĕu tată Paul Faşie cu soţia sa Catinca n. Roman, cu fiiul şi fiicele d-nialor: Iuliu, Eugenia, Valeria şi Gizela.

— **Rosalia Botezan** născ. **Strîmtu**, vĕduvă de respicient, după scurte suferinţe a rĕposat la 17 Ianuarie n. c. în Tohanul vechiŭ în etate de 24 de anĭ şi al 6 lea an al vĕduviei. Inmormêntarea s'a făcut în Tohanul vechiŭ Sâmbătă în 20 Ianuarie n. Pe rĕposata o jălesc nemângăiaţii sĕi părinţĭ Avisalom şi Susana Strîmtu, Ioan şi Lucreţia ca fraţĭ, Nicolau şi Eva Botezan ca socri şi alte rudenii.

Dumneḑeu sĕ-i odihnéscă în pace!

Literatură.

O carte valorósă, scrisă de d-l *Ioan Popea*, profesor la şcólele române din Braşov. Cartea este intitulată: „***Caractere morale***, esemple şi sentinţe culese din istoriile şi literaturile poporelor vechĭ şi moderne“. Acéstă carte, atât prin esteriorul sĕu elegant, cât şi prin cuprinsul sĕu bogat, de aprópe 400 pagine, este o adevĕrată podóbă în literatura nóstră. Vom căuta s'o facem mai de-aprópe cunoscută cetitorilor noştri; de-ocamdată ne mărginim a atrage asupra ei atenţiunea tuturor Românilor iubitorĭ de carte; în ea cetitorul va găsi o comóră nespus de preţiósă de învĕţăturĭ, de mângăierĭ, de însufleţirĭ spre tot ce e moral, nobil şi frumos. Preţul 1 fl. 25 cr. (cu posta 1 fl. 35.) Pentru România 3 Lei, la care este a se adauge şi portul postal. — Se află de vênḑare la Tipografia „A. Mureşianu“, la librăria N. I. Ciurcu şi la librăria H. Zeidner în Braşov.

Diverse.

Beţia muscălescă. Deunăḑĭ s'a publicat o novelă rusescă în care se descrie un episod interesant din viaţa faimosului favorit al Caterinei II. Potemkin a dat pe la 1768 o serbare în onórea unui sfânt, ce nu era tocmai cunoscut pentru cumpătarea luĭ. Se ḑice, că la acéstă serbare au luat parte peste 22,000 persóne, carĭ tóte fura găzduite într'un splendid palat. Vinurile scumpe şi beuturile ameţitóre curseră în valurĭ. Aprópe de ḑiuă cea mai mare parte din convoiŭ era tun. Cu tóte blănurile lor cele gróse, cum deteră dintr'un mediu incălḑit în aerul îngheţat al nopţii, o mare scădere de temperatură se produse din causa abusului spirtuóselor. Bieţii óspeţĭ neputêndu-se ţine pe picióre, bojbăiau de colo până colo pe străḑĭ, neputênd nemeri drumul spre casă. Astfel rătăciră mare parte a nopţii. Mulţĭ cădeau pe străḑĭ şi căḑuţĭ erau. Se spune, că peste 16,000 au îngheţat în nóptea aceea. Cu totă exagerarea ţifrei, dér trebue sĕ fi fost grósnic, décă se găsesce prilej sĕ se serbeze aşa ceva.

Minunile corpului omenesc. Un specialist a calculat, că părţile, ce forméză corpul omenesc, socotind un om în greutate de 68 chilograme, se află întreg în 2200 de ouĕ de găină, firesce în altă grupare. Din părţile constitutive ale celor 2200 de ouĕ, — adecă din corpul omenesc, s'ar puté forma 98 metri cubicĭ de hidrogen; din fierul ce se află în corpul unui om s'ar puté face 7 cuie marĭ, mai departe 6 klg. de luminărĭ şi din cărbune 65 duzine de creióne. In fine fosforul ar fi de ajuns la 820,000 de chibrite. Afară de acésta ar mai rĕmânea 20 linguriţe de sare, 50 bucăţĭ de zahăr şi 12 litri de apă.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

CĂLINDARUL PLUGARULUI
pe anul visect 1900.

A apărut și se póte procura dela ***Tipografia A. Mureșianu din Brașov.***

Acest Călindar au întrat în anul VIII-lea, format mare, și conține portretul fórte bine reușit al lui Avram Iancu. Urméză apoi cronologia anului 1900, regentul anului, începutul anutimpurilor, sĕrbătorile și alte ḑile schimbătóre, calculul sĕrbătorilor mai marĭ. posturile deslegarea postului etc. După cele 12 lunĭ, urméză taxele telegramelor, scrisorilor, pachetelor; competințele de timbre, mĕsurile metrice, têrgurile corectate din Transilvania, Bănat, Țéra ungurésca și Bucovina. In partea literară găsim un interesant capitul privitor la începerea rĕsboiului pentru neatârnare de G. Coșbuc; apoi „Popa Stoica", poesiă de Dim. Bolintineanu. Avuția și binefacerea (un interesant capitul după Smiles-Schramm). Doina, In șanțurĭ (poesii) de G. Coșbuc etc. In partea higienică și economică: Un dușman al omului (rachiul); Ce sĕ facă părinții, ca sĕ-șĭ ferésca copiiĭ de orbiă; Cum sĕ tracteze părinții pe copiiĭ lor orbĭ; Bune sunt beuturile pentru copii? Urméză apoi partea economică: Vitele roșii (pinzgau), de I. Georgescu. Despre gunoiŭ, de I. Georgescu; Sădirea pomilor; Hrana vitelor (Grăunțele, sfeclele și apa de beut). La urmă mai multe povețe prețióse și glume apoi anunțurĭ. Prețul 25 cr. (cu posta 30). *Vendĕtorii primesc rabatul cuvenit.*

Cursul la bursa din Viena.

Din 21 Ianuarie 1900.

Renta ung. de aur 4%	98.90
Renta de coróne ung. 4%.	95.18
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%.	100.50
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%.	99 70
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	99.40
Bonurĭ rurale ungare 4%	93.90
Bonurĭ rurale croate-slavone	94.50
Impr. ung. cu premii	162.10
Losurĭ pentru reg. Tisei și Seghedin	139.—
Renta de argint austr.	99.80
Renta de hârtie austr.	99.60
Renta de aur austr.	99 05
Losurĭ din 1860.	138 70
Acții de-ale Băncei austro-ungară	132.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	186.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	233 85
Napoleondorĭ	19 20
Mărcĭ imperiale germane	118.10
London vista	243.15
Paris vista	96.10
Rente de coróne austr. 4%	98 80
Note italiene	89.65

Cursul pieței Brașov.

Din 22 Ianuarie 1900.

Bancnota rom.	Cump. 18.20	Vênd.	18.30
Argint român.	Cump. 17.80	Vênd.	18.—
Napoleond'orĭ.	Cump. 19.—	Vênd.	19.12
Galbenĭ	Cump. 11.20	Vênd.	11.30
Ruble Rusescĭ	Cump. 254.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump. 11 18	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump. 21.40	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina	202.—	Vênd 5%	203.—

A V I S.

Prenumerațiunile la **Gazeta Transilvaniei** se potŭ face și reînnoi ori și când dela 1-ma și 15 a fiă-cărei luni.

Domnii abonațĭ sĕ binevoiască a arăta în deosebĭ, când voiesc ca espedarea sĕ li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămurit șisĕ arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans."

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octomv. 1899.

Budapesta — Predeal

Tren de persón.	Tren accel.	Tren mixt.	Tren de persón.	Tren accel.				Tren mixt	Tren de persón.	Tren accel.	Tren accel.	Tren de persón.
10 —	8.50			2 10	pl.	Viena	sos.		1.50	7.20	1.50	6.20
8.30	1 55		5.45	9.15		Budapesta			7.10	1.50	7.50	6.20
11.21	3 49	5.10	9.27	11.12		Szolnok		8 30	3.22	11.36	5.32	3.25
1.33	5.21	8.00	11 33	12.47		P. Ladány		5.50	12.54	9.59	3.56	1.12
3.42	6.39	7 22	1.48	2.11	sos.	Oradea-mare	pl.		11.04	8.43	2.38	11.32
3.58	6.46	12.20	2.06	2.18	pl.		sos.	7 12	10.44	8.38	2.31	11.17
4 38	7.15	1.15	3.03	2.50		Mezö-Telegd		6 21	10.7		2.01	10.42
5.20	7.50	2.21	3.45	3.26		Rév		5.26	9.32	7.47	1.34	10.08
5.43		2.57	4 06			Bratca		4.51	9.11			9.50
6.31	8.37	4.00	4.53	4.16		Ciucia		3.30	8.37	7 09	12.52	9.19
7.16	9.08	4.59	5.32	4 52		B.-Huiedin		4.58	7.55	6.40	12.20	8.37
8.06		6.13	6.24			Ghârbău		3.15	6.54			7.37
8.33	10.08	7.04	6 59	5 55	sos.	Clușiu	pl.	2.20	6.13	5.23	11.01	7.—
8.50	tr. prs. 10.47	8.40	2.05	6.11	pl.		sos.	5.24	4.27		10.46	6.45
9.07	11.11	9.09	2.52	6.27		Apahida		5.02	4.02			6.27
10.14	12.33	10.40	4 45	7.26		Ghiriș		3.37	2.33		9.23	5.12
10.44	1.08	11.25	5 38	7.50		Cucerdea		3.06	1.58		8.54	4.43
10.56	1.17	11.40	5 57	7 52				2.56	1.48		8.49	4.33
11.03	1.25	11.49	6.08			Uiuóra		2.49	1.41			4.27
11.12	1.34	11.59	6.19			Vințul de sus		2.41	1.33			4.20
11.34	1.59	12.29	6.59	8.16		Aiud		2.17	1.06		8.23	3.59
11.52	2.22	12.55	7.31	8.32	sos.	Teiuș	pl.	1.55	12.41		8.06	3.38
12.24		1.30		8.37	pl.		sos.	1.29			8.00	3.02
12.53		2.07				Crăciunel		12.55				2.36
1.14		2.29		9.04		Blașiu		12.34			7.34	2.16
1.45		3.11		9.31		Micăsasa		11.56			7.08	1.44
2.01		3.31		9.43	sos.	Copșa-mică	pl.	11.35			6.56	1.25
2.15		3.46		9.45	pl.		sos.	11.14			6 54	1.06
2.33		4.08		9.59		Mediaș		10.55			6.41	12.49
3.04		4 45		10 23		Elisabetopol		10.24			6 20	12.18
3.40		5 27		10.51		Sighișóra		9.45			5.53	11.40
3.47		5 47		10.58				9.35			5.46	11.33
4.03		6 12		11.12		Hașfalĕu		9.12		Circulă Vinerea Predeal-Brașov	5.32	11.16
5.35		7.58		12.26		Homorod		7.44			4.27	10.03
6.13		8.36		12.58		Agoștonfalva		7.02	4.51		3.53	9.22
6.42		9.09		1.16		Apața		6.37	4.20		3.37	8.58
7.16		9.40		1.35		Feldióra		5.58	3.32		3.16	8.27
8.—		10.25		2.09	sos.	Brașov	pl.	5.08	2.10		2.45	7.48
3.55		11.—		2 19	pl.		sos.	9.27		6.58	2.18	5.20
4.40		12.26		3 01		Timiș		8.47		5.57	1.42	4 14
5.10		1.11		3.31		Predeal		8.20		5.11	1.12	3.32
11.55		8.15		9.10	sos.	Bucurescĭ	pl.	3.15			9.15	7.45

Sepsi-St.-Georg — Ciuc-Gyimes — (Palanca).

Tren mixt				Tren mixt		
5.19	8.50	3.15	*Brașov*	8.25	1.51	6.48
4 58		2.2	*Cezdi-Oșorheiŭ*	8.53		6 50
7.10	11 05	4.58	Sepsi-Sângeorgiu	6.30	12 05	4.31
7 54	11 57	5 43	Malnaș	5.48	11.24	3.47
8 16	12 22	6.05	Băile Malnaș	5.36	11 12	3.35
8 55	1.06	6 45	Băile Tușnad	4.52	10.30	2 47
9.18	1.32	7 08	Tușnad	4.38	10 14	2 33
10.39	3.00	8.17	Ciuc-Sereda	3.20	8 56	1.08
1 35	5.57		Ciuc-Gyimeș		5.40	9.50

Copșa-mică — Sibiiu — Avrig — Făgăraș

tr. prs.	tr. dpr.	tr. prs.	tren	mixt				tr. prs.	tr. mixt	tr. dprt.	tren de persón
2.21	4 43	11.30		7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.25	9.32	3.25	12.35
3.57	6.36	12.58		8.50		Ocna		5.07	8.15	1 56	11.01
4.19	7.04	1.20		9.15	sos.	Sibiiu	pl.	4.40	7.41	1 21	10.30
tr. mxt. 4.30	Numai Marța și Vinerea comunică.	tr. mixt 2.—			pl.		sos.		7.33	Circ. Marța și Vinerea	tr. mixt 8.57
5.22		2 54				Tălmaciu mare			6 45		8 04
6.15		3.59				Avrig			6.01		7.15
8.34		6.35			sos.	Făgăraș	pl.		3.32		4.25

Mureș-Ludoș — Bistrița

Tren mixt și de pers.				Tr. mixt și de pers.		
4.—	9.10	4.20	Mureș-Ludoș	6.48	7.30	
5 03	10.28	5 35	Zau	5.51	6.33	
6 54	12.39	7.11	Țagu-Budatelic	5.—	4.51	9.44
7.52	1.53	Bald	St. Mihaiu de câmpie	Bald	3.42	8.46
8.44	3.02	Circ Marța	Lechința		2.47	7.43
9 22	3.52		Ș.-Măghiăruș	Circ. Marța	2.01	6.52
10.11	4.55		Bistrița		1.16	5.55

(vertical notes: „Numai Luni-a comunică"; „Numai Vinerea circulă")

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

2.08	8.10	3.11	11.01	pl.	Cucerdea	sos.	7.42	2.38	8.35	12.48
3 —	8.51	3.52	11.41		Ludoș		6.59	1.55	7.42	11.46
3 58	9.40	4.39	12.29		Cipău		6.24	1.19	6 56	11.00
5.—	10.30	5.29	1.17	sos.	Oșorhei	pl.	5.30	12.25	5.50	9.54
5.15	10.42	5.39		pl.		sos.		9.00	5.04	9 35
6 44	12.16	7.17		sos.	Regh.-săs.	pl.		7.39	3.30	8:05

Ghiriș — Turda

7 33	11.—	5.—	10.23	Ghiriș	5.05	10.30	3.20	9.12
7.55	11.22	5-22	10.45	Turda	4.45	10.10	3.00	8.52

Dej — Bistrița.

9 40	7 18	Dej	6.55	3 18
10 37	8.13	Beclean	6.02	2.33
12.01	9.49	Bistrița	4.38	12.59

Sibiiu — Cisnădie.

5.30	2.15	pl. Sibiiu sos.	7.10	10 09
5.42	2.27	„ Selemberk „	6 57	9 56
6.06	2.51	„ Cisnădie pl.	6.36	9.35

Clușiu — Zălau.

7.25	4.33	Clușiu	5.35	9 32
7.50	5.14	Apahida	5.13	9.07
9.—	6.30	Gherla	4 03	7.45
9.25	6.56	Dej	3.36	7 10
10.10			3.03	
2.37		Zĕlau	10.41	

Sighișóra — Odorheiu-sĕcuesc.

Tren mixt			Tren mixt	
3 22	11.08	Sighișóra	9.51	5.32
3.54	11.38	Hașfalĕu	9.02	4.54
6.20	1.59	Odorheiu-sĕcuesc.	7.15	3.—

Alba-Iulie — Zlatna.

4 37	9 40	4 36	Alba-Iulia	7 22	11.01	6 16
7.28	12.25	7.47	Zlatna	5.—	8 22	3 50

Brașov — Zĕrneștĭ

8.35	3.—	Brașov	6.49	1.32
9.57	4.14	Rĕșnov	5.51	12.41
10 28	4.45	Zĕrneștĭ	5.20	12.05

Timișóra — M.-Rodna-Lippa.

3.20	9.05	3.15	Timișóra	7 50	1.05	7 20
7 08	12.43	6 37	M.-Rodna	4 00	9 51	3 32

Brașov — Chezdi-Oșorheiu

5.19	8.50	3.15	pl.	Brașovŭ	sos.	10.04	8.25	1.51	6.48
5.53	9.33	3.50		Prejmerŭ		9.34	7.55	1.21	6.10
6.35	10.31	4.34		Sepsi S. Georg.		8.47	7.04	12.30	5.06
6 50	10.49	4.52					6 49	12.15	4.51
8.03	12.33	6.05		Covasna			5.37	11.01	3.16
8.53	1.37	6.50	sos.	C.-Oșorheiu	pl.		4.58	10.22	2.27

(vertical note: „In sĕrbători dela 15 [illegible] p. la 15 [illegible]")

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrațĭ cu linii mai negre însemnéză órele de nópte. — Semnul ⟵⟶ arată cu capul direcția, încătrău merge trenul.